

Nattigheid op de baan

Het is niet iedere dag mooi weer in Nederland, maar we willen eigenlijk wel iedere dag de baan open hebben. Hoe je droge voeten houdt, bekeken we op de Batouwe die op zware Betuwse klei niet de gemakkelijkste uitgangssituatie heeft.

TEKST EN FOTO'S: MARTIN SMITS

Klimaatverandering of niet, in Nederland hebben we af en toe periodes dat het aanzienlijk natter is dan ons lief is. Iedere greenkeeper kan erover meepraten, maar niettemin is de ene baan veel gevoeliger voor nattigheid dan de andere. Op de

greens zijn de onderlinge verschillen niet per se heel erg groot omdat die veel meer dan de fairways kunstmatig zijn opgebouwd. De fairway wordt veel meer beïnvloed door de natuurlijke grondslag. Een zandgrond met diep grondwater is heel wat anders dan een zware klei-

grond. Het zijn vooral de kleibanen waar de fairway het meeste last heeft van nattigheid. Frans Kind, hoofdgreenkeeper op de Batouwe nabij het Betuwse Tiel, kan erover meepraten. Op de zware Betuwse komklei wil het gras prima groeien, maar als het nat is dan doet de

vettige klei er zijn reputatie ook echt eer aan. Hoewel hiermee niet is gezegd dat een baan op zandgrond niet gevoelig zou kunnen zijn voor wateroverlast. Ook daar zijn voorbeelden van. Is er een verkeerde verhouding van grof en fijn zand bij de aanleg gekozen, dan kan dat ook verdichting en daardoor wateroverlast veroorzaken. En zand is ook niet de garantie dat de grondwaterstand altijd laag is. Anderzijds is op zand net als op klei de remedie tegen wateroverlast om de drainerende eigenschappen van het terrein zo goed mogelijk te maken. In grote lijnen komen de problematiek – als die zich voordoet – en zijn oplossingen dan ook op hetzelfde neer.

Ontwateren

Frans Kind was hoofdgreenkeeper en nu course manager op de Batouwe vanaf 1993. De baan was toen al aangelegd.

Toen een 18 holes baan en drie jaar geleden zijn er nog 9 holes bij gekomen. Na tien jaar ervaring wisten ze op de Batouwe wat er wel en wat er niet naar het zin was en dan kun je bij de aanleg van een nieuw gedeelte daar rekening mee houden. De ervaring van de Batouwe klinkt heel herkenbaar. Bij de aanleg van een nieuwe baan worden sommige zaken wel eens onderschat, jaren geleden ook wel door gebrek aan ervaring. Zeker op een kleibaan is dat de zorg voor de structuur van de grond en de ontwatering. Is bij de aanleg de structuur in de ondergrond verknoeid dan kan zich dat manifesteren van bomen die het niet echt goed doen tot plassen op de baan als het een keer flink regent. Op de Batouwe is dat niet het probleem, maar op de zware Betuwse komklei wil water van nature maar langzaam doorzakken. Voor de landbouw is dat niet

zo'n punt want dan is met goede drainage redelijk te voorkomen dat de boel verzuipt. "Onze afwatering en drainage is bij de aanleg in 1993 meer gebaseerd op landbouwkundige normen en ervaringen", stelt Frans die inmiddels weet dat die normen niet voldoen voor een golfbaan. Een boer blijft een paar dagen van het land af als het flink nat is, maar op de golfbaan moet het spel zoveel mogelijk iedere dag door kunnen gaan. "Die dag dat het plentst van de regen is niet het grote probleem, maar die stralende dag daarna is het moeilijk om spelers duidelijk te maken dat de baan niet open kan omdat het te nat is." Op de oude baan zijn de fairways bol aangelegd, maar nu op de nieuwe 9 holes baan zijn die veel meer aangelegd om water ook oppervlakkig naar putten af te voeren, noemt Frans als een van de belangrijke verschillen in uitgangspunt.

Meer drainage

Op de Batouwe is de oplossing duidelijk gezocht in meer drainage. De drainages liggen op de 9 holes baan op 4 meter afstand terwijl dat op de 18 holes baan zo rond 10 meter is. De sleuven zijn gevuld met zand met 15 centimeter deklaag. Aanleggen is echter maar een deel van de oplossing. Het systeem moet ook onderhouden worden. Daarom is er gekozen om de drainages uit te laten komen op een centrale put die dan afvoert naar de sloot. Bunker, green, voorgreen, fairway en tee hebben ieder een aparte afvoer naar een centrale put. Het alternatief zou zijn dat alle drainages individueel naar de sloot lopen, maar dat is in verband met onderhoud niet handig. Worden de slootkanten gemaaid, dan sneuvelt er nog wel eens een eindbuis of de eindbuizen zijn na verloop van tijd weer moeilijk te vinden. Nu zijn ze vanuit de centrale putten makkelijk door te spuiten als dat een keer nodig is en er komt maar een beperkt aantal stevige PVC-pijpen uit in de sloot.

Winterpeil

Een ander punt dat veel invloed heeft op de waterafvoer, is het peil in de sloten. In principe wordt dat door het waterschap bepaald en dat is dus deels een vast gegeven. Niettemin is er op de Batouwe

Water op de baan. Een hevige hoosbui zal zelfs op de best gedraineerde baan plassen opleveren, maar is wateroverlast een structureel probleem dan zijn er verschillende mogelijkheden om dat aan te pakken.

twee jaar geleden nog wel een peilverlaging toegepast. En er zijn drie sluisjes waarmee bij wateroverlast, met name in de winter, het peil beïnvloed kan worden. Anderzijds moet daar voorzichtig mee worden omgegaan omdat fluctuaties van het waterpeil een negatief effect heeft op de natuur. Bijvoorbeeld nesten van watervogels die gaan zakken. Omdat de vijvers in directe verbinding met de sloten staan, is er met het waterschap overeengekomen dat het peil maximaal 10 centimeter fluctueert.

Zand

Als de bovengrond erg zwaar is, dan is het logisch om te proberen die samenstelling wat lichter te maken door zand door te mengen. Op de nieuwe 9 holes baan is dat bij de aanleg van de fairways ook gebeurd door een laag van 15 tot 20 centimeter zand door de bovenlaag te frezen. Frans heeft het idee dat het effect in de praktijk toch tegenvalt. "In analyses vind je later toch maar weinig van het zand terug." Zijn idee is dat je op zware klei bij de aanleg van een nieuwe fairway beter in de exploitatie een budget kunt opnemen om in de jaren daarna royaal te dresen. Dan blijft het zand beter bovenin en dat geeft een beter effect om droge voeten te houden. En behalve dresen de bovenlaag ook in goede

conditie houden met schudfrezen, verticuleren en verticuleren. Daar staat een kostenplaatje tegenover en het is ook typisch werk dat moet gebeuren als de grond er geschikt voor is. Gebeurt dat te nat, dan wordt er meer verknoeid dan er wordt verbeterd. En je wilt spelers ook zo weinig mogelijk hinderen met groot onderhoud. Kosten en baten moet je daarom tegen elkaar afwegen. Daar komt nog bij dat de schade die in de zomer op

Het slootpeil heeft ook veel invloed op de waterafvoer. Deels is dat een gegeven van het gebied waar de baan ligt, maar zoals hier is er met sluisjes zelf ook invloed uit te oefenen op de waterstand op verschillende delen van de baan.

een natte fairway ontstaat vaak ook weer snel bijtrekt.

Herstellen

Om te weten hoe bij de aanleg al zoveel mogelijk op wateroverlast kan worden ingespeeld, is het nuttig eens te kijken hoe ervaringen elders zijn. Hoewel iedere baan weer zijn eigen specifieke situatie heeft, waardoor ervaringen ook niet altijd blindelings te kopiëren zijn. Zoals zoveel banen heeft ook de Batouwe te maken met fairways die niet optimaal zijn, maar waar het ook niet haalbaar is om dan de baan maar volledig over de kop te halen. Op de 18 holes baan liggen er zo'n stuk of 6 - 7 fairways die te snel last hebben van wateroverlast. Totaal ongeveer een oppervlakte van 8 hectare. Om die fairways beter hun water af te laten voeren is er twee jaar geleden een proef aangelegd met een combinatie van verticuleren, ijscodrainen en whizzwheelen. Dat gebeurt dan in het voorjaar en wordt in het najaar afgewerkt met schudfrezen. Dat zijn intensieve bewerkingen die veel tijd kosten en waar gespecialiseerde machines voor moeten worden ingehuurd. Maar de duizenden euro's per hectare die ermee zijn gemoeid, blijken hun geld wel waard want de drainage is een stuk verbeterd. Op die manier worden nu in de komende jaren de fairways die problemen geven, aangepakt. Maar daar is de kous niet mee af want het zijn geen wonder-

Als de drainages uitkomen in een centrale put dan zijn ze gemakkelijk door te spuiten. Een kleiner aantal uitlopen naar de sloot maakt het ook gemakkelijker de drainages optimaal te laten functioneren.

middelen. Ook na deze investering blijft goed onderhoud nodig. Op de Batouwe houdt dat onder andere in dat regelmatig dresen en schudfrezen nodig zullen blijven om de baan zo goed als mogelijk van wateroverlast te behoeden.

Liever discussie vooraf

We vroegen ook golfterrein adviseur Lambert Veenstra naar zijn kijk op wateroverlast op de fairway: "Liever discussie vooraf dan verwijten achteraf."

Een centrale, dikke pvc-pijp die het water van meerdere drains naar de sloot afvoert, is voor het onderhoud van slootkanten ook veel handiger dan een groot aantal drains die direct op de sloot afvoeren.

Veel problemen ontstaan door fouten die bij de aanleg zijn gemaakt. Daar kunnen allerlei oorzaken voor zijn, maar veel problemen zijn te voorkomen door vooraf goed na te denken over consequenties van keuzes bij de aanleg. Problemen bovenin ontstaan vaak omdat het onderin niet goed zit. Op zware grond is Veenstra duidelijk voorstander van het mengen van zand in de bovenlaag, maar er moet goed op worden gelet dat het zand dan ook bovenin blijft, dus alleen

heel licht inwerken. Daarna met dresen goed bijhouden, maar ook holprikken en schudfrezen zorgen voor betere doorlaatbaarheid. Om hoosbuien de baas te kunnen is het van belang de ondulatie zo te leggen dat water naar een centraal punt loopt waar het dan via een put wordt afgevoerd. Goed onderhoud van een fairway is duur, maar worden problemen niet adequaat aangepakt, dan worden de kosten op langere termijn alleen maar groter. 🌱

Zware regenval kan een bunker veranderen in een vijver. Is dat tijdelijk dan is er mee te leven, gebeurt het regelmatig, dan is drainage de oplossing.